

natisnil eno vrsto, zopet izpustil eno vrsto, ponatisnil eno vrsto, izpustil poldrugo kolono, ponatisnil 6 vrst in izpustil ves ostali članek (poldrugo kolono), potem pa zapisal te-le grozovitosti: Jasno je tukaj povedano, da slovenski liberalni učitelji smatrajo zakramente in obrede katoliške cerkve zgolj za mrtve ceremonije, da bi nadalje radi vrgli iz šole katekizem in da bi iz otrok radi napravili „modernega človeka“, kar na Kranjskem po naziranju svobodomiselnih učiteljev pomeni takega človeka, ki zabavlja proti cerkvi, taji Boga, proglašča svobodno ljubezen, ne veruje v posmrtno življenje in izvaja postanek človeka iz živali. Tako poživaljenje in posurovanje *človeštva torej uči „Tovariš“. Potem se pa še tako silno togoti, ako ljudstvo opozarjamo na njegovo pisanje! Našemu kmetu mora šola nujno omrzeti, ako vidi, kako od njega plačani liberalni učitelji že iz ljudske šole hočejo napraviti šolo bogotajstva in učilnico brezmejnega sovraštva do cerkve. „Učiteljski Tovariš“ je protišolski list, ker njegovo brezvestno pisarjenje mora šolo privedi do propada. „Tovariš“ škoduje liberalnemu učiteljstvu samemu, ker je on vzrok, da je ljudstvu do dna srca obsovan. Le tako naprej! Vspešen pouk v šoli boste ugonobili, svojih protiverskih namenov pa ne dosegli!

Človek bi se jezil, če bi ne bile „Slovenčev“ solze tako smešne. Na podlagi iztrganih besed kateregakoli članka lahko obdolžimo človeka največjih hudodelstev. Po „Slovenčev“ metodi lahko trdimo z mirno vestjo, da pravi celo sveto pismo, da ni Boga!

Iz vsega tega pa razvidimo, da je le samo sovraštvo tista sila, ki žene klerikale v boj proti šoli in učiteljstvu. Ker nimajo zato stvarnih razlogov, se poslužujejo linavstva in falzifikacije, kar je seveda komodnejše, čeprav nečastno. Ptiča spoznamo po petju.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca julija: K 123.60218.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Bodoči naučni minister.

Poročilo graške „Tagespost“, da bo grof Stürkgh čimprej zasedel Marchetovo mesto naučnega ministra, še ni bilo ovrženo. Izjava ministra Marcheta, da o teh premenah ničesar ne ve, je brez pomena, saj vemo, da ministri do zadnjega trenutka formalno „ničesar ne vedo“, da so ure njih ministrovanja štete. Klerikaleci vseh barv delujejo že leto dni na to, da izpodrinejo liberalca Marcheta in ga nadomestijo s svojim človekom. Takoj po rekonstrukciji Beckovega kabineta so govorili, da prevzame morda sam dr. Gessmann naučni portfelj. To bi bilo združenim nazadnjakom pač najljubše. No, po znani vseučiliški debati so se

gledam, da sam prej vse sklenem in potem zaradi lepšega vprašam učiteljstvo, kaj želi; da se pa stvar lepo izvrši, pa povem, da je tako že določeno, kakor sem jaz povedal. Nekateri so sicer že taki, da hočejo še celo debatirati, ali hitro posežem s svojo spretno roko vmes in najram ostro učitelja, če pravi: Čemu se nas vprašuje? Če je že sklenjeno naj se izvrši. Druge pa pustim lepo dalje debatirati, da se počasi privadijo situaciji. Sploh sem pa v kratki dobi par tednov dosegel tako lepe uspehe, da si podrejeno učiteljstvo pri konferencah jedva upa dihati, kamoli — da bi se predrznilo govoriti. Sanjalo se mi je potem, kako so bila šolska oblastva z menoj zadovoljna in so se na podlagi te kratke preizkušnje, ki sem jo nad vse vrlo dobro prebil — imenovala za pravega šolskega voditelja.

Dragi Pavliha! Dosedaj so se še vse moje sanje izpolnile. Če se mi je sanjalo, da sem postal iz liberalca klerikalec, ali nasprotno — vselej se je to zgodilo.* Zato sem pa sedaj tudi trdno prepričan, da bo deželni šolski svet mene imenoval in da propadete Ti in vsi tisti petnajsteri prosilci, kakor ste dolgi in široki.

* Zato imajo nekateri moji tovariši pisana potrdila.

gospodje pričali, da bi bilo jako neprevidno ako bi po vsej sili hoteli posaditi najbolj zagrizenega in najbolj brezobzirnega klerikalca na to velevažno mesto, ker bi to zbudilo v vseh neklerikalnih strankah tak odpor, da bi vsaj za trenotek zatajile svoja narodna in politiška nasprotstva ter bi združeno nastopile v obrambo našega šolstva in šolske uprave, ki si jo klerikaleci prizadevajo pridobiti. Iz teh zgolj taktičskih obzirov so torej klerikaleci opustili misel, postaviti na čelo svstrijskemu šolstvu svojega prvoborilca Gessmanna, boj za pridobitev šolske uprave pa nadaljujejo javno in tajno z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolaganje, ter izkoriščajo v ta namen vse svoje zveze z visokim plemstvom in duhovstvom. Liberalcec Marchet pade kot žrtev teh zvez in tega delovanja, in na njegovo mesto sede štajerski grof Stürkgh, ki je po raznih metamorfazah priplaval v varno krščansko-socialno pristanišče.

Vredno je, da si malo natančneje ogledamo moža, ki bo v kratkem na čelu našemu šolstvu in naši šolski upravi. Nimamo povoda ogrevati se za liberalca Marcheta, ki si je vedno prizadeval prikupiti se skrajnim nemškim racionalcem in ki se je baš zaradi tega postavil nam nasproti na sovražno stališče. No še mnogo nevarnejši nam bo grof Stürkgh, ki je nam Slovencem v narodnem oziru še mnogo bolj sovražen kakor Marchet, ki pa poleg svoje narodne mrznje do Slovencev goji tudi mrznjo do naprednega šolstva in si bo torej prizadeval, da nam te, v narodnem oziru zanemarjene in zanikrne šole v meritornem oziru poslabša na ta način, da jih postavi pod vpliv cerkve in duhovstva. Pod Stürkghovim ministrovanjem bodo naši klerikaleci začeli uresničevati svoj program, po katerem bodo, kakor je nekdo na shodu v Škofji Loki z brutalno odkritosrčnostjo povedal, „privlekli mladino izpred šolskega praga v farovž“. To se pravi, delali bodo na to, da se našemu, od mogočnih in naprednih narodov obdanemu narodu zazida še tista majhna okenca v življenje, ki mu jih je doseđanja jako zmerna šolska izobrazba odpirala. Tako poslabšanje šolske izobrazbe v dobi najbolj neusmiljene mednarodne tekme pomeni pa za kulturno in gospodarsko slab narod — kakor je slovenski — narodno smrt.

Klerikaleci poznajo grofa Stürkgha in njegovo pestro minolost, vedo, da bo dobro in spretno orožje za njih namene, zato so si ga izbrali. Stürkgh je sovražnik vsega slovanskega, zato bo v tem oziru nemškim nacionalcem in „naprednjakom po volji ter mu bodo že samo zaradi tega odpustili to malenkost, da je zatajil svoja nekdanja liberalna načela ter postal klerikalec, da tako reši svojo politiško kariero.

Grof Stürkgh je danes moč 59 let star; služil je v naučnem ministrstvu od l. 1886. ter postal tam l. 1894. dvorni svetnik in mu je bil poverjen srednješolski referat. Njegova politiško-parlamentarna minolost je jako pisana. Leta 1891. je bil izvoljen za državnega poslanca v fevdalnem veleposestvu na nemškopoliberalni program. Bil je član združene leveice, in ko je ta razpadla, se je pridružil ustavovernim veleposestnikom ter si prizadeval pridobiti si celo vodstvo te stranke. V državnem zboru je bil vedno eden najbolj vnetih za-

Če sem že v sanjah tako izborno postopal ter z železno roko takoj v kali vdušil vsak najmanjši poizkus prostosti, lahko si misliš, kako izborno bom delal šele potem, ko bom v resnici imenovan.

Lahko bi ti navedel še več lepih lastnosti, a to storim, ko bom imenovan, ker bi me vsicer znali poklicati na Dunaj na mesto naučnega ministra Marcheta.

Učiteljstvo pa me bo gotovo izredno spoštovalo zaradi mojih prelepih lastnosti. Zakaj takega kampaletca gotovo ni na Kranjskem in še daleč okrog ne!

Bodi mi srčno pozdravljen!

Za likof pa bom vseeno dal, četudi sem Potuhinjenc.

„Ne morem molčati!“

Manifest Leva Tolstega.*

„Sedem smrtnih obsodb: dve v Peterburgu, ena v Moskvi, dve v Penzi in dve v Jurjevu. Štiri usmrčenja: dve v Karznu, eno

* Slavni ruski pisatelj objavlja mogočni svoj protest proti krvavim zločinom. Tolstoj, oznanjevalec pasivnosti, ni simpatiziral z rusko revolucijo, dokler je smagovala, sedaj pa nastopa osemdesetletni starec s

govornikov složnega postopanja Nemcev proti Slovanom, in ko se je v starem parlamentu bojevalo za slovenske paralelke na celjski gimnaziji, je igral Stürkgh v tem boju tako odlično vlogo, da je po osnovanju teh celjskih samostojnih razredov resigniral na uradno mesto v naučnem ministrstvu.

Leta 1901. je bil imenovan za tajnega svetnika. Staroliberalizem, kot čigar predstavitelj je bil grof Stürkgh splošno priznan, je počasi in brez hrupa zamrl, toda njegov bivši reprezentant ni hotel z njim vred završiti svoje politiške kariere. Pri lanskih volitvah na temelju splošne in enake volilne pravice je nastopil grof Stürkgh naenkrat na podlagi krščansko-socialnega programa. Kandidiral je v kmetiških občinah okraja Fehring-Radgona ter v svojih kandidatskih govorih proglašal in prisegal na vsa načela kršč. soc. politike. Rekel je, da se bo v interesu kmetiškega prebivalstva boril za skrčenje šolske dobe na kmetih; da se bo odločno postavil proti izključenju verskega pouka iz šole ter proti temu, da bi se staršem pustila pravica odločevati o verskem pouku svojih otrok; izjavil se je odločno za neločljivost katoliškega zakona; prisegel je, da je v narodnem oziru skrajni nemški nacionalcec in seveda tudi črn-zolt — in v kljub vsi tej nakopičeni svetosti in dobroti je celo med štajerskimi kmeti pogorel, in konec bi bilo njegovega politikovanja, da se ga ni Beckova vlada, ki take vsestranske genije posebno čišla, usmilila in ga poklicala v gosposko zbornico. Tej svoji univerzalnosti na ljubo bo ta mož v kratkem naučni minister. Komu se hoče baron Beck s tem imenovanjem prikupiti, kršč. socialcem ali gosposki zbornici, še ni gotovo.

Našim klerikalcem bo novi naučni minister gotovo po volji, ne bo jih motila ne njegova preteklost ne njegova mrznja do Slovencev — mož je danes portfelju na ljubo klerikalec, zato tudi mož po njih sreč. Ako bi pa bilo v naprednih strankah našega parlamenta še količkaj načelnosti, bi mu takoj morale onemogočiti ministrovanje, zakaj imenovanje grofa Stürkgha je udarec vsi naprednosti. Na mesto nemškonalnega liberalca stopi klerikalec, na mesto meščanskega ministra aristokrat, namesto člana parlamenta stopi član gosposke zbornice v kabinet. Toda načela v tem parlamentu nimajo kurza, in ljudska zbornica bo tudi to klofuto mirno utaknila. Naši poslanci pa vedo, koga imajo pred seboj, in nadejamo se, da bodo tudi sedaj klerikalnemu slovenozreću grofu Stürkghu nasproti odločno branili naše stališče, kakor so ga branili nekdanji protiliberalnemu dvornemu svetniku in poslancu grofu Stürkghu.

Nadaljna izobrazba učiteljstva.

Življenje učitelja in šole se ceni navadno enako, zakaj le malo je mogoče pokazati v njem inponujočih dogodkov. Ako pa vzamemo v poštev še dolžnosti in ostale naše odnose,

v Vilni, eno v Odesi.“ Dan za dnevom je stalo tako po vseh časopisih, in neprestano, ne tedne, ne mesece, ne leto dni, ne: že leta in leta se godi tako! In to počenjajo v Rusiji, v tisti Rusiji, kjer gledajo ljudje vsakega zločinca kot človeka, vrednega sočutja, in kjer še do nedavnega časa zakon ni potrjal smrtnih obsodb! Spominjam se, kak ponos me je navdajal, kadar sem govoril o tem z zapadnimi Evropei; zdaj pa imamo mi drugo, da, že tretje leto usmrčenje za usmrčenjem, usmrčenj brez konca in kraja.

Če vzamem v roko današnji časopis...

Danes, dne 9. maja, je strašno. List prinaša kratke besede: „Danes so v Hersonu na Strejbickem polju obesili dvajset kmetov v kazen za roparski napad na lastnino nekega posestnika v Elizabetskem okrožju.“

Časopisi so pozneje ugovarjali temu poročilu, da bi bilo obešenih dvajset kmetov. Jaz se moram le veseliti te zmote; ne samo tega, da so obesili ljudi manj, nego se poročali izprva, marveč tudi povoda, ki mi ga je skrajnim pogumom proti reakciji in daje s plameničimi besedami duška svojemu gnevu nad temi zločini, ko se prelija človeška kri na moriških — zaradi družabnega reda.

pa se pokaže, da je gradiva za premišljevanje toliko, in sicer resnega gradiva, da celo najbolj vztrajen pedagog le s težavo zadoščuje svoji nalogi.

Raznovrstni in važni smotri in naloga šole pa tudi nakladajo učitelju razne dolžnosti, ako ima sploh šola ustrezati svojemu namenu, a to kakor v smeri pouka, tako tudi vzgoje, ki je pravzaprav glavni in edini namen pouka.

Ako vzamemo ozir na neprestani napredek vede in duha časa, ki sili z vso neukročljivo močjo urno naprej; dalje na neprestano borbo pojmov, ki objema vse društvene sloje, in se obenem ozremo na fakt, da se vse to odbija kot nekak značilen pečat na šoli in zaradi tega zahteva tudi od njenega predstavitelja, t. j. učitelja, enakomernega napredka, pa dospemo do prepričanja, da učitelj, ki ima zadoščati svojemu poklicu, mora istotako napredovati z duhom časa, z napredkom vede ali čuti neprestano nad samim seboj, neprestano se izobraževati ter se neprenehoma popolnjevati v svojem poklicu. Ako si torej učitelj želi doseči v priliki meri ugodnih posledic svojega dela in ako smatra svoje idealno naučno delo ne kot nekakšno rokodelstvo, ki prinaša kruh, mu tudi ne zadošča, da izvršuje svoje dolžnosti v smeri formalnega pouka v šoli, marveč si tudi prizadeva, da si prisvoji metode pouka na najboljši način, a pri tem še vendarle tudi hrepeni, da si osvoji splošne pedagoško-didaktiške osnove in se tako oboroži za vsak slučaj, da more potem vplivati na cele društvene sloje. Neovrgljiva je tudi resnica, da se nivó splošne izobrazbe učitelja odbija in deluje pomenljivo ter v visoki meri na vse sloje mladine, ki še nahaja pod vodstvom dotičnega učitelja. Zlasti slovenski učitelj je dolžan neprestano misliti na svojo daljšo lastno izobrazbo, ker se zaveda odgovornosti svojega visokega poslanstva glede naroda.

V družbi, razvijajoči se v normalnih pogojih, je naloga učitelja omejena samo na izobrazbo otrok v formalni smeri, vse ostalo pa popolnjevata domača in društvena vzgoja. Slovenski učitelj pa mora z vso zalogo psihološke in didaktiške vede delovati v to svrhu, da se dvignejo društveni sloji, da bi v borbi za narodni in gmotni obstanek mogli iti v vrsti z onimi narodi, ki so nas prekosili v omiki in s tem samim tudi v gmotni in narodni blaginji.

Slovenski pedagog mora pristopiti k izvršitvi svojega poklica, oborožen z vsemi pridobitvami narodne vede ter zajemati oživljajoče soke iz teorije in prakse, iz duševnega gibanja in napredka, obenem pa tudi iz pojavov društvenega in narodnega življenja. Zgolj iz takšnega vira more prihajati oživljajoči sok, morejo pritekati istinita sredstva, ki vodijo k izboljšanju in k promeni na boljše sedanjih rezi-kih odnošajev našega društva. Slovenski učitelj-vzgojevalec ima torej dolžnost prilagoditi svoje delo potrebam vsega naroda: mora imeti neprestano pred očmi misljo, ki mu je zaupana v blagor rojakov.

Kdor opravlja svoj učiteljski poklic brez prepričanja o važnosti svojega poklica in svojega poslanstva, o vzvišeni in plemeniti mislji

Dalje v prilogi.

dal ta strašni dogodek, da tukaj izrazim čuvstvo, ki me je mučilo dolgo časa. Zatorej nadomeščam besedo dvajset z dvanaajst, vse drugo pa puščam neizpremenjeno, zakaj karkoli rečem, se ne ozira zgolj na teh dvajset obešenec, pač pa na vse tisoče, ki so jih ta čas potlačili in pomorili.

Dvanaajstero teh ljudi, ki živimo od njih dela, istih ljudi, ki smo jih mi pohujšali in jih še pohujšujemo z vsemi sredstvi, kolikor nam jih je na razpolago — od učinka žganja pa do strašne laži tiste vare, ki ji sami ne verujemo več, pa je vsiljujemo njim z vso svojo oblastjo, dvanaajstero teh ljudi — obešeni z vrvmi od tistih, ki jih oni rede, oblačijo in vzdržujejo, od tistih, ki so nje pokvarili in jih kvarijo še nadalje. Dvanaajstero tistih soprogov, očetov in sinov, ki sloni življenje vesoljne Rusije na edini njihovi dobroti, marljivosti in preprostosti, so prijeli, pahnili v ječo in vkle-nili. Nato so jim privezali roke na hrbet, da bi ne grabili za vrvi, ki so jih hoteli obesiti nanje, in so jih odvedli pod vešala. Več drugih kmetov, podobnih tistim, ki so imeli biti obešeni, toda oboroženih, oblečenih v čedno vojaško uniformo, z dobrimi črevlji na nogah in s puško v roki, spremlja obsojena može.